

Till

kommunstyrelsen@upplands-bro.se

Naturskyddsföreningens synpunkter på granskningen inför antagande av detaljplan Bro torg (del av Finnsta 1:2 m.fl.), nr 0424, KS 24/0566

Naturskyddsföreningen är kritisk till detaljplanens hantering av dagvatten och bristande hantering av den samlade hotbilden av olika genomförda, pågående och planerade projekt och till kommunens arbete med övergripande ansvar för vattenkvaliteten i Broviken. Naturskyddsföreningen saknar helhetssyn från kommunen.

En positiv aspekt

Naturskyddsföreningen har varit kritisk till flera byggprojekt i kommunen som inte tagit hänsyn till den regionala utvecklingsplanen och den fördjupade översiktsplanen eller bevarande av värdefull naturmark. Ur det perspektivet är detaljplanen för Bro Torg positiv med utbyggnad där det finns kommunal service.

Naturskyddsföreningen anser att det krävs en helhetssyn för vatten i kommunen

Det finns behov av ett gemensamt recipientkontrollprogram för alla verksamheter inom Brobäckens avrinningsområde. *Kommunen bör ta initiativ till ett löpande kontrollprogram över Brobäckens avrinningsområde tillsammans med andra nyttjare av recipienten.* Man kan inte diskutera enskilda delområden i kommunen utan att se till helheten. Dagvattenfrågan kan inte ses separat och inte heller bara för enskilda områden.

Inom "Omdaning Bro" pågår att antal projekt som kommer att påverka dagvatten där varje projekt i sig bedöms ha en ringa effekt på vattendragen. Det har identifierats möjliga kumulativa effekter av flera pågående och planerade projekt i Bro tätort, men det hävdas att "dessa anses inte direkt belasta detta specifika projekt." Naturskyddsföreningen ifrågasätter varför just Bro Torg inte belastar och bidrar till kumulativ effekt. I Åtgärdsprogrammet för Broviken har de kumulativa effekterna utretts. Men åtgärdsprogrammet gäller endast Bro tätort. Dessutom gjordes provtagningarna 2021 innan PFAS-problemen fick uppmärksamhet.

Naturskyddsföreningen delar också Norrvattens synpunkter i deras samrådssvar om föroreningsrisken inte minst av PFAS.

Löpande kontrollprogram

Brobäcken är det största och sannolikt det mest förorenade avrinningsområdet i Upplands-Bro. I avrinningsområdet finns Ragn-Sells, Heidelbergs bergtäkt och NCC deponi, alla med avvattnings till samma bäckar. Nedströms Ragn-Sells verksamhet finns stora affärskomplex och Bro Park med dagvatten till båda bäckarna och längre ner dagvatten från Bro samhälle. Genom åren har det brunnit flera gånger på Högbytorp, hela Bro Centrum, i Skällsta industriområde. Hur mycket PFAS har använts och som har förorenat mark och vatten? Vad vet man om vattenkemi, biologi och sedimentens innehåll av föroreningar tex dioxiner, PAH, PFAS..... i Brobäcken?

Norrvatten och Stockholm Vatten och Avfall har påpekat att Högbytorp via Brobäcken är en viktig källa för förorening med PFAS (3%) (Källor till PFAS, massbalans för Östra Mälarens vattenskyddsområde, 2023).

Dagvatten är också en betydande källa för PFAS (Luleå Tekniska Universitet: Förekomst och koncentrationer av PFAS i vatten och bottensediment i urbana vattendrag påverkade av dagvatten.)

Forskning kring spridningen av PFAS via dagvatten visar att dagvattnet är en betydande transportväg för miljögiften. (Luleå Tekniska Universitet: Förekomst och koncentrationer av PFAS i vatten och bottensediment i urbana vattendrag påverkade av dagvatten.) Dagvatten anses därför vara en betydande källa till dessa föroreningar. Studien understryker behovet av effektiva åtgärder för att hantera och minska PFAS-föroreningar från dagvatten i urbana miljöer. Kunskap om hur PFAS ska omhändertas saknas eller är i nuläget bristfälligt. Man vet dock att våtmarker och djupbäddar inte fångar upp PFAS.

Med denna komplexa föroreningsbild bör kommunen utföra en studie av Brobäckens inklusive Önsta- och Sättrabäckens vattenkvalitet. Studien ska göra en sammanställning av data om vattenkvalitet och utsläpp till recipienten, även historiskt, undersöka vattenkemi (näring, metaller, andra föroreningar även PFAS), biologi och sediment med flöden (det vill säga transport av föroreningar). Det ska vara underlag för ett fortsatt kontrollprogram. Man vet inget om eventuella lager av olika föroreningar i bäckarnas sediment som kan transporteras vidare ut i Brofjärden vid höga flöden. Att göra denna studie är inte minst nödvändig för att klargöra riskerna för Görvålns vattenskyddsområde för två miljoner människor och ett viktigt reproduktionsområde för fisk. Naturskyddsföreningen vill därför också trycka på vikten av anpassning till ett förändrat klimat. Varmare perioder och skyfall kommer att bli vanligare.

Den samlade hotbilden av all tillförsel av dagvattnet från Bro tätort, ovan nämnda verksamheter och Norrvattens behov av kunskap om vattenskyddsområdet kräver en samlad MKB för att belysa betydande miljöpåverkan av vattendragen, speciellt med focus på PFAS-problematiken.

Det har identifierats möjliga kumulativa effekter av flera pågående och planerade projekt i Bro tätort, men ofta hävdas att "dessa anses inte direkt belasta detta specifika projekt." Naturskyddsföreningen ifrågasätter varför just Nya Härneviskolan inte belastar och bidrar till kumulativ effekt.

I Åtgärdsprogrammet för Broviken har de kumulativa effekterna utretts. Men åtgärdsprogrammet gäller endast Bro tätort. Dessutom gjordes provtagningarna 2021 innan PFAS-problemen fick uppmärksamhet.

Sammanfattning

Ett separat arbete pågår inom kommunen för att sammanställa effekterna av detaljplanerna i ett PM. Denna sammanställning kommer att användas som underlag för beslut om investeringsmedel till genomförandet av olika åtgärder som ska förbättra situationen i Bro. Beslut om PM-et kommer fattas i samband med att detaljplanerna för Bro torg samt Norra Köpmanvägen antas under 2026.

Naturskyddsföreningen uppmanar kommunen att samordna recipientkontroll för hela Brobäckens avrinningsområde:

- bredda det separata arbete som pågår inom kommunen för att sammanställa effekterna av detaljplanerna i ett PM. Inkludera externa verksamheter och olika kritiska ämnens påverkan vattenkvaliteten och dess förändringar i hela Brobäcken och Brofjärden

- eller åtminstone inkludera externa verksamheters påverkan på Brobäcken i PM:et
- alternativt, om inkludering i arbetet med ett PM inte är möjligt, initiera ett samarbete med externa verksamheter
- samordna PM med Högbytorps m.fl. förorenares mätningar och data
- revidera dagvattenplanen för att ta höjd för 100-årsregn och ökade flöden i ett förändrat klimat.

Naturskyddsföreningen har tidigare fört fram att kommunen ska ta initiativ till ett löpande kontrollprogram bland annat i synpunkter på detaljplanen Bro Torg KS 24/0566 2026-02-23.

Naturskyddsföreningen Upplands-Bro

/Carin Enfors, ordförande

Carin Enfors
Ringuddsslingan 23,
197 91 Bro,
Tel: 070-536 26 15,
carin.enfors@telia.com